

İLKÖĞRETİM OKULLARI IV. SINIF BEDEN EĞİTİMİ DERSİ ÖĞRETİMİNE YARIŞMALI ÖĞRENME VE İŞBİRLİKLİ ÖĞRENME YÖNTEMİNİN AKADEMİK BAŞAR BAKIMINDAN ETKİLERİ

Öğrt Musa SARITAŞ

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, ilköğretim 4. Sınıf öğrencilerinin Beden Eğitimi dersinde işbirlikli öğrenme yönteminin uygulandığı deney grubu ile yarışmalı öğrenme yönteminin uygulandığı kontrol grubu arasında akademik başarı bakımından aralarında bir farkın olup olmadığını sınamaktır.

Araştırma 1996-1997 Eğitim - Öğretim yılı II. dönem, Denizli Raşit Özkardeş İlkokulu IV. Sınıf öğrencilerinden 2 sınıfta toplam 97 öğrenci üzerinde gerçekleştirilmiştir.

Ölçme aracı olarak; öğrencilerin akademik başarıları, teorik bilgileri ölçen 30 soruluk bir test ile uygulama sınavından aldıkları puanların toplamıyla belirlenmiştir.

Elde edilen bulguların sonucunda işbirlikli öğrenme yönteminin uygulandığı deney grubunun, yarışmalı öğrenme yönteminin uygulandığı kontrol grubuna göre daha etkili olduğu yani deney grubu lehinde, öğrencilerin beden eğitimi dersinde akademik başarıları bakımından anlamlı farklılığın olduğu görülmüştür.

ABSTRACT

This study has mainly one aim. The one is that to secret whether is there any difference in the academic successes between the experimental group which was applied cooperative learning in the physical education classes is 4 th Grade students and the control group which was applied competitive learning.

The study was applied to 97 second grade students in Denizli Raşit Özkardeş Primary School in second term of 1996-1997 educational year as a mean of measurement the academic success and theoretical knowledge of the student was determined by a test of 30 questions.

It is seen that the experiment group which was applied cooperative learning in favour of the experiment there is a meaningful difference in the academic success of the students towards when it is compared to control group which was applied to competitive learning.

Birey bir bütündür. Ruhun, zihnen ve bedenen eğitimini sağlamak gerekmektedir. Eğitimli bir bireyden söz edebilmek için, bu üç unsurun dengeli ve sağlıklı olması gerekir.

Bireyin eğitimini; okul, aile ve çevre üçgeni sağlamaktadır. Bunlardan okul formal olarak eğitim verirken, aile ve çevre informal eğitim vermektedir. Çocuk evde elini -yüzünü yıkamayı, yemek yeme vb. gibi davranışları yapmayı öğrenir. Çevrede toplumsal kurallara uymayı ve toplumsal kuralların gerektirdiği davranışlara uymayı öğrenir. Formal olarak okulda aldığı eğitimde ise bilimsel gelişmelerin ışığında, teknolojik araç ve gereçler yardımı ile önceden planlanmış eğitim - öğretim ortamı içinde ruhen, zihnen ve bedenen eğitimi sağlanmaktadır.

İlköğretim çağı, yani 7- 14 yaşları arası çocuklar için hareket vazgeçilmez bir uğraştır. Oyun oynamak, koşup hareket etmek, yatıp yuvarlanmak onlar için doyum kaynaklarıdır. Montaigne' nin dediği gibi " Çocukların oyunu oyun değil, onların en ciddi uğraşlarıdır." Çocuğun vücudundaki organların eşgüdüm içinde, koordineli çalışması, tepki hızı, güç-kuvvet, denge ve estetik gibi yönlerden gelişimini okulda Beden Eğitimi ve Oyun Öğretimi dersi sağlamaktadır.

Çocuk için hareket ve oyun zaruri ihtiyaçlardandır. Evde, okulda ve bulunduğu çevrede hareketli olması, oyun oynaması kadar doğal birşey olamaz. Çocuklar için doğal ortamlarda, özgürce oyun oynamaları için imkanlar hazırlanması gerekmektedir. Çocuğun anaokulu dönemlerinden başlayan, ilköğretim anaokulu dönemlerinden başlayan, ilköğretim ortaokul ve lise hatta yüksek öğrenim dönemlerinde hareket etme ihtiyacı vardır. İlköğretim çağlarında hareketsiz bırakılan bireyin bedeni, zihin ve ruhsal gelişiminde bir takım bozuklukların olması muhtemeldir.

Bu konuda eğitimci Frobel; "Eğer, çocuklar oynamıyorsa gençliğin eğitiminde engeller ve eksiklikler vardır." diyerek birey için beden eğitimi ve oyunun önemini belirtmiştir. Toplumsal yaşamın gittikçe ağırlaştığı, okulda çocukların bir üst okul (anadolu liseleri, meslek liseleri vb.) için amansızca yarıştığı, resim, müzik ve resim gibi derslerde matematik- fen bilgisi- sosyal bilgiler gibi derslerin yapıldığı günümüzde çocukların oyun oynamasına imkan tanınmamaktadır. Oysa ilköğretim yılları, çocukların en hareketli olduğu ve oyun oynadıkları dönemlerdir.

Eğitim; bireyin davranışlarını kendi yaşantısı yolu ile istendik yönde ve kasıtlı olarak değiştirme sürecidir (Ertürk,1979, s.36.).

Bireyin davranışlarına hitap eden en etkili yollardan birinin beden eğitimi ve oyun öğretimi olduğu bilinmektedir.

Acaba beden eğitimi jimnastik midir? Ya da oyun mudur? Yoksa spor mudur? Bu soruların cevabını verebilmek için jimnastik, spor ve oyun terimlerinin tanımını bilmek gerekir.

Jimnastik; bireyin bedensel ruhsal yeteneklerini geliştirici,sağlığını koruyucu maksatlarla düzenlenmiş sistemli hareketlerdir (Yalçın,1985, s. 3.). Dikkat edilirse çocuğun oyun oynamaya yönelik kısmı ve yaratıcılığı jimnastiğin tanımında ve uygulamasında yer almamaktadır.

Oyun; dikkat, rastlantı veya maharete dayanan ve insanların hoş vakit geçirmelerine, oyalanmalarına yarayan, tamamen çikarsız eğlence, yarış (Meydan Larousse, Cilt 9, s. 723).

Oyun; çocuğun beden, ruh ve moral gelişimini sağlayan, haz ve neşe yaratan, ona iyi davranışlar ve alışkanlıklar kazandıran hareketler topluluğudur (Sel, 1985,s. 9.). Bu tanımlar beden eğitimi ve oyun öğretiminin tanımına yakın olmasına rağmen tam olarak karşılamamaktadır. Okullar arası yarışmaları ve bunların hazırlıklarını içine almamaktadır.

Spor; beden eğitimi faaliyetlerini özelleştirerek çeşitli branşlarda somutlaşmış, üst düzeyde yapıldığında fizyolojik, psikolojik, estetik ve teknik özellikleri gerekli kılan yarışmaya dayalı katı kurallarla çevrili bir etkinliktir (TED. Koç,1988, s. 36).

Bu tanımda da belirtildiği gibi bütün bunlar beden eğitimi ve oyun öğretiminin birer alt bölümüdür. Tek başına ne jimnastik, ne oyun ne de spor, beden eğitimi ve oyun öğretiminin yerini tutmamaktadır. Ancak bu terimler beden eğitimi ve oyun öğretimi ile sıkı bağlarla bağlanmış olgulardır. Beden eğitimi ve oyun öğretimi ile ilgili birçok tanım yapılmıştır. Bunlardan birkaçı şöyledir.

Beden eğitimi ve oyun öğretimi; kişinin bedensel, ruhsal ve zihinsel gelişimini sağlamak amacı ile yapılan jimnastik, spor ve oyun faaliyetlerinin tümüdür (Sel,1985, s. 7).

Beden eğitimi ve oyun öğretimi;bireyin beden sağlığını, ruh sağlığını, beden becerilerini geliştirmeye yönelik, gerektiğinde çevresel koşullara ve katılımcıların özelliklerine göre değiştirilebilen esnek kurallara dayalı oyuna, jimnastiğe ve spora dönük alıştırmaya ve çalışmaların tümünü kapsayan geniş tabanlı bir etkinliktir (Koç, 1988, s. 36).

Beden eğitimi ve oyun öğretimi; sağlıklı, güçlü, mutlu olma, kişilik, karakter, ahlaki değerler kazanma, kültürleşme

toplumsallaşma ve vatandaşlık eğitimidir (Yalçın, 1995, s. 1).

Beden eğitimi ve oyun öğretimi; bireyin beden, ruhen ve fikren gelişimini sağlamak, günlük yaşama ve iş yaşamının koşullarına hazırlamak, ulusal bilinç ve yurttaşlık duygularını kuvvetlendirmek amacı ile yapılan düzenli ve metotlu çalışmaların tümüne denir (Yalçın, 1995, s. 1).

Bu tanımlardan sonra beden eğitimi ve oyun öğretimi şöyle tanımlamak mümkündür.

Beden eğitimi ve oyun öğretimi; bireyin bedensel, ruhsal ve zihinsel yönden sağlıklı gelişimini sağlamak amacı ile spor, jimnastik ve oyun hareketlerini kapsayan, vatanına, milletine bağlı, demokrasiye inanan, hoşgörülü ve işbirliğini seven mutlu, sağlıklı bireyler yetiştirme sürecidir.

Beden eğitimi ve oyun öğretiminin her yaştakiler için uygulanabilir olması, bilimsel teknik ve metotlarla yaş, cinsiyet, yeteneklerine göre olması, sağlık kontrollerinin de olması, ayrıca uzun araştırmaların sonucunda hazırlanan programlarla uygulanması cazibesini ve önemini arttırmaktadır.

Özellikle gelişim dönemini kapsayan ilköğretim dönemi çocukları için, beden eğitimi ve oyun öğretimi dersi eğitilmiş, bu dersin öğretim yöntemlerini bilen, yerinde ve doğru uygulayan, çocuk gelişimi konusunda bilgilendirilmiş, beden eğitimi ve oyun öğretimi dersi branş öğretmenleri tarafından yapılması gerekmektedir. Yani bu ders, beden eğitimi ve oyun öğretimi dersinin ne olduğunu ve amaçlarını çok iyi bilen kişiler tarafından yapıldığı takdirde verimli olmaktadır. Aksi halde çocuklarda bedensel, ruhsal ya da zihinsel yönden engeller ve eksiklikler meydana gelmektedir.

Yarışmalı Öğrenme

Toplumların hızla geliştiği, teknolojik araç gereçlerin her alanda sıkça kullanıldığı 20. Yüzyılın sonunda bireyler yetiştirilirken adeta robotlaşmakta, her an aynı şeyleri yapan ya da üreten makineler gibi yetiştirilmek istenilmektedir. İlköğretim okullarının ilk yıllarında hatta ana okullarında başlayan yarış ömür boyu devam etmektedir. Öyle ki ilköğretim okullarında aldığı dersler, dershanelerden aldığı bilgiler ve özel öğretmenlerden alınan yüklü bilgiler çocukları amansız bir yarışa itmektir.

Öğretim yöntemi olarak yarışmalı öğrenme; sınıf ortamında hedef davranışları gerçekleştirici çeşitli yarışmalar yolu ile eğitim öğretiminin işletilmesidir. Bu tür teknik her ders ve hedef davranış için yapılabilir. En

etkili olan bilgi ve beceri yarışmalarıdır (Sönmez, 1993. s.94).

Yarışmalı öğrenmede işbirlikli öğrenmenin tersine bir grubun ya da bir kişinin başarısı diğerinin başarısızlığını gerektirmektedir. Dolayısıyla işbirliği durumunda birbirini destekleyen öğrenciler yarışmalı öğrenme durumunda birbirini engellemeye çalışabilirler (Açıkgöz, 1992. S.4).

Sürekli çocukları diğer çocuklarla rekabete sokmak onlarda kin, nefret, kıskançlık ve fesatlık gibi duyguları körükleyebilir. Bu durumda çocuk diğerlerine zarar vereyim derken kendine zarar verebilir (Çamlıyer, 1997. S.115).

Yarışmalı öğrenme yöntemi sınıfta bireysel olarak ya da gruplar arasında yapılarak uygulanabilir. Bireysel yarışmalarda her öğrenci sınıfın en iyisi, en başarılısı olmak için yarışır. Bu durumda eğitim öğretim ortamı içinde çocukların en başarılı öğrencinin kendisinin olması için bazı olumsuz davranışlara girişebileceği unutulmamalıdır. Bu davranışlar; sınav anında kopya çekmek, öğrendiği bilgileri arkadaşlarında gizlemek ya da arkadaşlarının başarısızlığı için onları engellemek gibi davranışlar olabilir.

Yarışmalı öğrenmenin başarı ile uygulanabilmesi için;

- 1- Yarışmalar hedef davranışa göre düzenlenmelidir.
- 2- Yarışmalara bütün sınıf katılmalı bunun için gerekli önlemler alınmalıdır.
- 3- Yarışmalarda hayati tehlike varsa önceden güvenlik tedbirleri alınmalıdır.
- 4- Yarışma kuralları yarışmaya katılanlar arasında tartışılarak bulunmalıdır.
- 5- Yarışmalarda öğretmen taraf tutmamalıdır.
- 6- Yarışmaların yeri, zamanı ve katılma koşulları önceden açıklanmalıdır.
- 7- Yarışma kurallarında taviz verilmemelidir.
- 8- Eğitim ortamında yarışma kurallara uygun olarak yapılmalı ve sonuçlar herkese açık bir şekilde duyurulmalıdır.
- 9- Sonraki yarışmalar için yapılan yarış tartışılmalı eksikler giderilerek yapılmalıdır.

İlköğretim okullarında beden eğitimi dersi için yarışma denildiği zaman yöntemden çok, atletizmin temel

faaliyetleri olan koşu, atma ve atlamalar düşünülmektedir. Yarışmaların düzenlenmesi öğrencilerin gayretini arttırdığı ve koşu, atlama, atma üçünün bir arada yapılmalıdır (Alagöz ve arkadaşları,1966. S. 4).

Çocuklar sürekli ulaşamayacakları amaçlara karşı kıskırtarak rekabete hazırlanmamalıdır. Onlara gerçek değerlerini tanıtarak rekabete hazırlamak önemlidir. Burada başarısız girişimler karşısında aşağılamadan ve abartılmadan, yeni hedefler saptanmasına yardımcı olunmalıdır. Öğrencilerin sürekli başarısız olması mücadelelerden vazgeçmesine neden olabilir (Çamlıyer, 1997. S. 114.).

Çocuk hızlı koşmak isteyebilir, ama hiç bir zaman rakibi bir araba, at ya da kendisinden çok üstün yeteneklere sahip çok hızlı koşabilen bir başka çocuk olmamalıdır (Çamlıyer, 1997. S. 115).

İşbirlikli Öğrenme Yöntemi

İşbirlikli öğrenme, öğrencilerin ortak amaç doğrultusunda küçük gruplar halinde birbirinin öğrenmesine yardım ederek çalışmalarını (Açıkgöz, 1992, s.3). İşbirlikli öğrenmenin uygulandığı sınıflar, ne tek tek ya da gruplar halinde yarıştıkları, ne de sınıflar halinde oturup öğretmeni dinledikleri ya da bireysel çalışma yaptıkları yerlerdir. Tersine işbirlikli öğrenme yönteminin uygulandığı sınıflar öğrencilerin küçük gruplar halinde toplanarak etkileşimde buldukları, öğretmenin de gruplar arasında dolaşarak gereksinim duyanlara yardımcı olduğu yerlerdir (Açıkgöz, 1996, s. 299).

İşbirlikli öğrenme yöntemi ilk defa 1900' lü yılların başında ABD: ' de uygulanmaya başlamıştır. Şu anda Kanada, Japonya, İngiltere, Avustralya; Almanya, Norveç, İsrail; Nijerya; Hollanda gibi ülkelerde de ilgi görmektedir.

Türkiye' de işbirlikli öğrenme yöntemi aslında oldukça eskilere dayanmaktadır. Birçok öğretmen, işbirlikli öğrenme kavramını bilmeden işbirlikli öğrenmeyi uygulamış olabilir. Köy enstitülerinde ve birleştirilmiş sınıflarda üst sınıftaki öğrencilerin alt sınıftakilerin öğrenmesine yardımcı oldukları kaydedilmektedir. Dewey, ünlü proje yönteminin gereği olan proje planının öğretmenin değil öğrenciler tarafından işbirliği yapılarak hazırlanması gerektiğini belirtmiştir. Dewey, işbirliğini demokratik yaşamın gereği olarak görmekte, işbirliği becerilerinin

kazanılabilmesi için sınıfta işbirliğine yar verilmesi gerektiğine inanmaktadır. Böylece öğrenciler yalnızca seçim yapmayı, kararlara katılmayı değil aynı zamanda başkalarının haklarına saygı göstermeyi, onları anlamayı ve başkaları ile birlikte çalışmayı öğrenecektir(Açıkgöz, 1997, s.1).

1995 ilkokul programının genel amaçlarından 12. Maddesi de işbirlikli öğrenme yöntemini desteklemektedir. “İşbirliği içinde çalışma ve birlikte davranma alışkanlığı edinebilme.” Bu amacı gerçekleştirmek için etkili öğrenme yöntemlerinden biri Türkiye’de yeni yaygınlaşmaya başlayan işbirlikli öğrenme yöntemidir.

Toplumumuzun yapısına bakıldığı zaman bunun çok zor bir uygulama olmadığı, aksine yardımlaşmayı imcece usulü ile kullanmakta olan bireyler çok kolaylıkla bu yöntemi kavrayıp uygulayabilir. Aile ve çevresinden öğrendiği işbirliğini çocuk sınıf ortamında arkadaşları ile ve bu yöntemin uygulanışını bilen öğretmenleri ile zorlanmadan uygulayabilir.

Türkiye’de işbirlikli öğrenme yöntemi çok az sayıda sınıfta uygulanmaktadır. Fakat yüksek lisans ve doktora derslerinde bu konuda yapılan çalışmalar gittikçe artmaktadır.

İşbirlikli öğrenme yöntemi bir grup çalışmasıdır. Fakat her grup çalışması işbirlikli öğrenme yöntemi değildir. Çünkü işbirlikli öğrenme yönteminde gruplar sık sık değiştirilir. Ve bu değiştirme işleminde de grupların oluşturulması sırasında heterojen olmalarına dikkat edilir. Bunun için de grupların oluşturulması öğrencilere bırakılmaz. Öğretmen farklı yöntemlerle (isimlerin baş harfleri, öğrencileri saydırarak ya da listedeki sıraya göre) her ders ya da her gün yeni gruplar oluşturur. Oluşturulan bu grupların hepsi aynı konu üzerinde çalışırlar, bireyin başarısından çok grubun başarısı ön plandadır. Durum böyle olunca grup üyeleri, grubun başarısız olmaması için birbirinin öğrenmelerine yardım etmektedirler. Ayrıca öğrencilere bazı görevler verilmektedir.(Yazıcı, sözcü, malzemeci, denetleyici gibi). Fakat bu görevleri olan öğrenciler sadece bu görevlerle sınırlı kalmamaktadır. Örneğin, “grubun çalışmasını sergilemek için sadece sözcü görevini alan öğrenci konuşmamaktadır. Öğretmen istediği öğrenciye söz hakkı verebilmektedir. Bu da her öğrencinin çalışmasını sağlamaktadır.

İşbirlikli öğrenme yönteminde gruplarda bir lider yani yönetim görevini üstlenen birisinin olması gerekir. Yönetme işi, öğrencilerin görevidir. Bütün öğrencilerin ve grupların yönetimini ise öğretmen yapmaktadır.

İşbirlikli öğrenme yönteminde öğretmenin görevi şunlardır,

- 1- Grup çalışmasını başlatma.
- 2- Küçük grup çalışmaları için rehberlik etme.
- 3- Karşılıklı yardımlaşma ve işbirlikli grup normlarını gösterme.
- 4- Grupları oluşturma.
- 5- Yeni materyal hazırlama ve tanıtm.
- 6- Küçük gruplarla etkileşim.
- 7- Birlikte fikir üretme.
- 8- Sınıf ya da ev ödevlerini hazırlama.
- 9- Öğrenci performansını değerlendirme(Cooney,1990, s. 55).

İşbirlikli öğrenme yönteminin başarılı olması için yukarıdaki her bir görevin farklı yollarla ve çeşitli derecelerde yapılmasına bağlıdır.

İşbirlikli öğrenmenin tek bir yöntem olduğu ve tek bir uygulama olduğunu düşünmek çok sık rastlanan bir yanılgıdır. Oysa birbirinden farklı birçok işbirlikli öğrenme tekniği vardır (Açıkgöz, 1992,s.18). Bu tekniklerin birbirinden ayrılan yönleri sınıfın düzenlenmesi ve yapılan işlerin yapılandırılmasıdır.

YÖNTEM

Araştırmanın yöntem bölümünde, sırası ile deney deseni, araştırmaya katılan denekler, işlem yolu, veri toplama araçları ve verilerin çözümlenmesinde yararlanılan istatistiksel yöntem ve tekniklere yer verilmiştir.

Denekler

Araştırmanın deneklerini; 1996 - 1997 Öğretim Yılında, Denizli ili Merkez Raşit Özkardeş İlkokulunda okuyan 4-A ve 4-E sınıflarındaki toplam 97 öğrenci oluşturmuştur.

Araştırmada deney ve kontrol gruplarının seçiminde öncelikle Raşit Özkardeş İlkokulu 4-A, 4-B, 4-C, 4-D ve 4-E sınıflarına aynı sorulardan oluşan ön test uygulanmış ve akademik başarı yönünden aralarında anlamlı bir fark olmayan 4-A ve 4-E sınıfları seçilmiştir. Sonra, rasgele 4-A sınıfı deney, 4-E sınıfı kontrol grubu olarak belirlenmiştir.

TABLO: 1
Örnekleme giren öğrenciler

SINIF ADI CİNSİYE Tİ	deney grubu	kontrol grubu	Toplam
KIZ	27	18	45
ERKEK	22	30	52
TOPLAM	49	48	97

Uygulamaya katılan öğrencilerin 4. sınıflardan seçilmiş olmasının nedeni, birinci devrede beden eğitimi dersinde kazanmış olduğu temel sağlık kuralları, beden eğitimi ile ilgili bilgi, beceri, tutum ve alışkanlıklarla, işbirlikli öğrenme ve yarışmalı öğrenme yöntemlerinin uygulanabilmesine elverişli hale gelmiş olması ve bu devrede voleybol - basketbol gibi ilk kez görecekleri bir ünitenin olmasıdır.

Ayrıca, bu sınıfın bir geçiş dönemi olması, yeni derslerle (Fen Bilgisi, Sosyal Bilgiler, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi gibi) birlikte, branş öğretmenleri (Resim Öğretmeni, Beden Eğitimi ve Oyun Öğretimi öğretmeni gibi) ile karşılaşmaları, gelişim özellikleri bakımından görev ve sorumluluk alabilme aşamasına gelmiş olması bu araştırmada 4. sınıfların seçiliş sebeplerindedir.

İşlem

Araştırmada sırası ile şu işlemler yapılmıştır.

- 1- İlgili makamdan gerekli izin alınmıştır.
- 2- Veri toplama araçları hazırlanmıştır.
- 3- Deney ve kontrol grupları belirlenmiştir.
- 4- Hazırlanan veri toplama aracı her iki gruba uygulanmıştır.
- 5- Deneye başlamadan önce işbirlikli öğrenme yöntemi deney grubu öğrencilerine öğretilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Beden Eğitimi Ve Oyun Öğretimi Dersi Başarı Testi: Başarı testi iki bölümden oluşmaktadır. Bu bölümler, teorik bölüm ve uygulama bölümüdür. Bu testle, öğrencilerin deney öncesi araştırma konusu olan voleybol ve basketbol konuları üzerindeki bilgileri ve becerileri ve deney sonunda kazanmış oldukları bilgi - becerilerin ölçülmesi amaçlanmıştır. Bu test, taslak olarak farklı kaynaklardan yararlanılarak, beden eğitimi ve oyun öğretimi dersi 4. sınıfın amaçlarını gerçekleştirmek üzere branş öğretmenin hazırlamış olduğu plan doğrultusunda basketbol ve voleybol

konularından oluşan 70 sorudan oluşmuştur. Ayrıca becerilerin ölçümü de yapılmıştır. Bunun için değişik kaynaklardan yararlanılarak beceri ölçüm aracı hazırlanmış, deney ve kontrol gruplarına aynı test uygulanmıştır.

Ünite ile ilgili amaçlar, davranışlar ve konular doğrultusunda taslak olarak, a-b-c-d şıklarına göre düzenlenerek hazırlanan ölçme aracı, 120 ilkokul 5. sınıf öğrencisine uygulanmıştır. Madde analizi ile test geliştirme yöntemlerinden üst ve alt grup puanları ile madde analizi kullanılarak, 70 soru tek tek hesaplanmıştır. Her bir maddenin ayırıcılık indisine bakılmış, yapılan işlemler sonucunda ayırıcılık indisi .20 ile .80 arasında kalan 30 soru ölçme aracını oluşturmuştur.

Ayırıcılık indisine bakılarak tesbit edilen bu sorular üzerinde Kuder-Richardson 20 formülü uygulanarak testin güvenilirliğine bakılmış ve .88 değeri bulunmuştur. Yapılan bu işlemlerden sonra hazırlanmış olan testin güvenilir bir ölçme aracı olduğu saptanmıştır.

Hazırlanan beden eğitimi ve oyun öğretimi dersi ile ilgili bu test, deney kontrol gruplarına ön test ve son test olarak verilmiştir.

Psiko-motor becerilerin ölçüldüğü uygulama testi de titizlikle hazırlanarak, her iki gruba giren öğretmenlerin birlikte vermiş oldukları puanların ortalamaları ile belirlenmiştir. Puanlama yapılırken M. Fuat Turgut'un Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme Metotları adlı kitabındaki psiko-motor beceri puanlama yöntemleri bölümünden yararlanılarak yapılmıştır. Basketbol ile ilgili psiko-motor beceriler; paslar, turnike, ribaunt ve takım oyunu olarak belirlenmiştir. Voleybol ile ilgili psiko-motor beceriler ise servis, paslar, blok ve smaç ile takım oyunudur. Görüldüğü gibi ölçülmek istenen psiko-motor beceriler her iki alanda da dört değişik hareketten oluşmuştur.

Bu becerilerin mükemmelliği de ölçülmek istendiğinden puanlama;

Yapamadı	= 0 puan
Çok kötü yaptı	= 1 puan
Kötü yaptı	= 2 puan
Orta derecede yaptı	= 3 puan
İyi yaptı	= 4

puan

Çok iyi Yaptı	= 5 puan
---------------	----------

şeklinde yapılarak ölçmenin duyarlılığı ve puanların güvenilirliği sağlanmıştır.

Örneğin; kontrol grubundan Selçuk Erbil adlı öğrenci ön teste her iki öğretmenden ortalama, basketbol becerileri arasında yer alan pas = 2 puan, turnike = 2 Puan, ribaunt = 1 puan, takım oyunu = 3 puan, voleybol becerileri arasında yer alan servis = 4 puan, paslar = 2 puan, blok ve smaç = 0 puan, takım oyunu = 4 puan almıştır. Bu öğrenci, en çok 40 puan

alınabilen basketbol ve voleybol ile ilgili psiko-motor beceri uygulama testinden 8 puan basketbol ve 12 puan voleyboldan alarak, toplam 20 puan almıştır.

Ölçüm araçları en son şekli ile 30 sorudan ve her soru 2 puan değerinde toplam 60 puanlık teorik bölüm ve yukarıda açıklandığı gibi sekiz psiko-motor beceriden ve her beceri için en çok 5 puan alınabilen toplam 40 puanlık bir uygulama bölümünden oluşmuştur. 60 puan teorik test + 40 puan uygulama testi = 100 puan üzerinden değerlendirme yapılmıştır.

Verilerin Çözümlemesi

Bu araştırmada, verilerin çözümlemesinde istatistiksel işlemlerden aritmetik ortalama, standart sapma ve deney ve kontrol grupları arasında ortalamalar arası farkın anlamlı olup olmadığını saptamak amacı ile t-testi sonuçlarında yararlanılmıştır.

BULGULAR VE YORUMLAR

Araştırmanın bulgular ve yorumlar bölümünde, II. bölümde açıklanan yöntemle elde edilen verilerin, problemin çözümüne yönelik istatistiksel işlemlerin sonucunda ortaya çıkan bulgular ve bunların yorumlanmasına yer verilmiştir.

İşbirlikli Öğrenme Yöntemi İle Yarışmalı Öğrenme Yönteminin Akademik Başarı Üzerindeki Etkileri

İşbirlikli öğrenme yöntemi ile yarışmalı öğrenme yönteminin beden eğitimi ve oyun öğretimi dersi üzerindeki etkilerini araştırmaya başlamadan önce deney ve kontrol gruplarına ön test uygulanarak iki grup arasında akademik başarı bakımından anlamlı bir farkın olup olmadığı görülmek istenmiştir. Bu ön testler sonunda grupların aldıkları puanların aritmetik ortalamaları, standart sapmaları ve ortalamalar arası farkın anlamlı olup olmadığını belirlemek için uygulanan t-testi sonuçlarından yararlanılmıştır. Ve bu daha açık bir şekilde tablo 3.1'de gösterilmiştir.

TABLO: 2

Deney Ve Kontrol Gruplarının Ön Test Sonuçlarına Göre Aritmetik Ortalama, Standart Sapma Ve t-testi Sonuçları

Öğrenci Grupları	Denek Sayısı (n)	Aritmetik Ortalama (X)	Standart Sapma (SS)	t-değeri	Serbestlik Derecesi (Sd)	Önem Denetimi (p)
Deney Grubu	49	40.32	11.19	0.29	95	p<0.01
Kontrol Grubu	48	39.66	10.62			

Tablo 3.1'de de görüldüğü gibi ön test sonuçlarına göre deney grubundaki öğrencilerin aldığı puanlar ile kontrol grubu öğrencilerinin aldığı puanlar arasında 0.29'luk bir fark vardır. Hesaplanan t değeri (0.29) tablodan elde edilen değerden (3.37) küçük olduğundan iki grubun

puanlarının ortalamaları arasındaki fark anlamsızdır.

Kısaca; elde edilen ön test sonuçları ve istatistiksel işlemlerin ışığında; 0.01 anlamlılık düzeyinde deney ve kontrol gruplarının akademik başarıları arasında anlamlı bir fark yoktur.

TABLO: 3

Deney Ve Kontrol Gruplarının Son Test Puanlarına Göre Yapılan Aritmetik Ortalama, Standart Sapma Ve t-Testi Sonuçları

Öğrenci Grupları	Denek Sayısı (n)	Aritmetik Ortalama (X)	Standart Sapma (SS)	t-değeri	Serbestlik Derecesi (Sd)	Önem Denetimi (p)
Kontrol Grubu	48	59.25	8.08	6.79	95	p<0.01
Deney Grubu	49	81.34	13.51			

Tablo 3.2 görüldüğü gibi, deney ve kontrol gruplarındaki öğrencilerin son test puanlarına göre aritmetik ortalama, standart sapma ve t-testi işlemleri yapılmıştır. Verilere göre t-testi uygulanmış ve t değeri 6.79 bulunmuştur. Bu değer 95 serbestlik derecesinde, 0.01 anlamlılık düzeyinde tablodan bulunan t değerinden (3.37) oldukça büyük bir değerdir. Elde edilen bu değer iki grubun puanlarının aritmetik ortalamaları arasında önemli bir farklılığın

olduğunu ortaya çıkarmıştır. Yani deney grubunda uygulanan işbirlikli öğrenme yöntemi ile kontrol grubunda uygulanan yarışmalı öğrenme yöntemi arasında akademik başarı bakımından önemli farklılıkların olduğu çıkmıştır.

Beden eğitimi ve oyun öğretimi dersinde işbirlikli öğrenme yöntemi öğrencilerin akademik başarıları üzerinde yarışmalı öğrenme yöntemine göre daha etkili olmuştur.

TABLO: 4
Kontrol Grubunun Ön Test Ve Son Test Puanlarına Göre Yapılan Aritmetik Ortalama, Standart Sapma Ve t-Testi Sonuçları

Testler	Denek Sayısı (n)	Aritmetik Ortalama (X)	Standart Sapma (SS)	t-değeri	Serbestlik Derecesi (Sd)	Önem Denetimi (p)
Ön Test	48	39.66	11.19	0.92	94	p<0.01
Son test	48	59.25	8.08			

Yine yarışmalı öğrenme yönteminin uygulandığı kontrol grubunda ön test ve son test arasında anlamlı bir farklılığın olup olmadığı araştırıldığında, hesaplanan t değeri 0.92 bulunmuş ve tablo değerinden (3.37) küçük

olduğundan ön test ve son test arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Yani kontrol grubuna uygulanan yarışmalı öğrenme yöntemi etkili olamamıştır.

TABLO: 5
Deney Grubunun Ön Test Ve Son Test Puanlarına Göre Yapılan Aritmetik Ortalama, Standart Sapma Ve t-Testi Sonuçları

Testler	Denek Sayısı (n)	Aritmetik Ortalama (X)	Standart Sapma (SS)	t-değeri	Serbestlik Derecesi (Sd)	Önem Denetimi (p)
Ön test	49	40.32	10.62	21.58	96	p<0.01
Son Test	49	81.34	13.51			

İşbirlikli öğrenme yönteminin uygulandığı deney grubunun ön test ve son testleri arasında anlamlı bir farklılığın olup olmadığı araştırıldığında, testlerden elde edilen puanlara uygulanan aritmetik ortalama, standart sapma ve t-testi sonuçlarına göre; hesaplanan t değeri (21.58) tablodan bulunan t değerinden (3.37) çok büyük olduğundan işbirlikli öğrenme yönteminin uygulandığı deney grubunda ön test ve son test sonuçlarına göre aralarında anlamlı bir fark vardır. Yani uygulanan yöntem etkili olmuştur.

Sonuçlar:

1- Araştırmaya başlamadan önce deney ve kontrol gruplarına uygulanan ön test sonuçlarına göre akademik başarı puanları arasında anlamlı bir fark yoktur.

2- Deney sonunda her iki gruba da uygulanan son test sonuçlarına göre işbirlikli öğrenme yönteminin uygulandığı deney grubu ile yarışmalı öğrenme yönteminin uygulandığı kontrol grubu arasında akademik başarı puanları arasında anlamlı bir fark vardır. İşbirlikli öğrenme yönteminin uygulandığı deney grubunun akademik başarı puanlarının kontrol grubuna göre oldukça yüksek olduğu ortaya çıkmıştır.

3- Kontrol grubunda uygulana yarışmalı öğrenme yönteminin ön test ve son test sonuçlarına göre akademik başarıları yönünden bir fark yoktur. Bu sonuca göre ilkokullarda beden eğitimi derslerinde öğrencilerin akademik başarıları bakımından yarışmalı öğrenme yöntemi etkili olamamıştır.

4- Deney grubunda uygulanan işbirlikli öğrenme yönteminin ön test ve son test sonuçlarına göre akademik başarı puanları arasında önemli bir fark vardır. Bu sonuca göre işbirlikli öğrenme yöntemi ilkokullarda beden eğitimi derslerinde etkili bir yöntem olmuştur.

5- Deney grubunda uygulanan işbirlikli öğrenme yöntemi ile öğrenciler arasında yardımlaşma, öncelikle kendi grubu daha sonrada bütün sınıfın başarısı için çalıştıkları, başarısız öğrencilerle işbirliği yaparak öğrenmesine yardımcı oldukları deney süresince gözlenmiştir.

Öneriler:

1-Beden eğitimi ve oyun öğretimi dersinde öğrencilerin akademik başarılarının artırılmasında işbirlikli öğrenme yönteminden yararlanılabilir.

2- İlkokullarda beden eğitimi ve oyun öğretimi derslerine giren öğretmenlerin hizmet öncesi iyi seçilmesi, eğitimleri döneminde alan bilgisi, genel kültür ve pedagojik formasyon almaları gerekmektedir.

3-Bu derse giren öğretmenlerin çocuk gelişimini konusunda iyi yetiştirilmeli ve hangi sınıfta hangi hareketlerin öğretilebileceğini hizmet öncesi eğitimlerinde almalıdırlar.

4- İlkokullarda beden eğitimi dersinin yapılabileceği spor salonları yapılmalı, öğretmen ve öğrencilere buralardan nasıl yararlanılacağı kavratılmalıdır.

5- Derslerin işlenmesinde kullanılan araç-gereç, yöntem ve teknik öğrencilerin derse karşı tutumlarını etkilemektedir. Çağın ihtiyaçlarına cevap verebilecek, modern yöntemlerle dersin işlenmesi derse karşı ilgi ve istekleri artırmaktadır. Bundan dolayı sadece beden eğitimi dersi değil bütün dersler iyi uygulanabilen ve öğrencinin derse karşı ilgisini sürekli canlı tutabilen yöntemlerle işlenmelidir.

6- 8 Yıllık kesintisiz zorunlu eğitimin gereği olan iyi yetişmiş öğretmenler görevlendirilmelidir. Eğitim fakültelerinin sınıf öğretmenli bölümlerinin yan alan beden eğitimi mezunları ilköğretim okullarında rahatlıkla beden eğitimi derslerini yürütebilirler. Diğer (Türkçe, Sosyal Bil., Fen Bil. Vb.) derslerin öğretmenleri ki bu öğretmenler beden eğitimi ile ilgili her hangi bir eğitimden geçirilmemiş olmasına rağmen bu derse girmektedir. Her yönüyle ilköğretim okullarında beden eğitimi dersi ile ilgili bilgileri alarak mezun olmuş beden eğitimi bölümü mezunları da görevlendirilebilir.

7- Beden eğitimi dersinin de diğer dersler kadar önemli olduğu unutulmamalı ve Türkçe, Matematik, Fen Bilgisi, Sosyal Bilgiler vb. gibi dersler bu derste işlenmemelidir.

KAYNAKÇA

Açıkgöz,Kamile Ün,(1992). **İşbirlikli,Öğrenme,Kuram,Araştırma,Uygulama**, Malatya Uğurel Matbaası.

Açıkgöz,Kamile Ün,(1992). **Çağdaş Öğretim**, Ders Notları, Malatya.

Açıkgöz, Kamile Ün, (1996). **Etkili Öğrenme Ve Öğretme**, Kanyılmaz Matbaası, İzmir.

Alagöz, Zehra ve Arkadaşları, (1966). **Beden Eğitimi Kılavuzu**, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul.

Alaylıoğlu, Ruşen, A. Ferhan Oğuzhan, (1976). **Ansiklopedik Eğitim Sözlüğü**, İnkılap ve Aka Basımevi, İstanbul.

Alıçığüzel, İ. (1979). **İlk ve Orta Dereceli Okullarda Öğretim**, Bursa: Baskı, Yelken Matbaası.

Armağan, İbrahim,(1983). **Yöntembilim-1 Bilimsel Yöntem**, Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Yayınları, İzmir.

Armağan, İbrahim,(1983). **Yöntembilim-2 Bilimsel Yöntem**, Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Yayınları, İzmir.

Armstrong, Neil, (1994). **Issues in Physical Education**, Cassell, London.

Başaran, İbrahim Ethem.(1994) **Eğitime Giriş**, Kadioğlu Matbaası, Ankara.

Başer, Ergun, **Uygulamalı Spor Psikolojisi Performans Sporunda Psikolojinin Rolü**, Ayyıldız Matbaası, Ankara.

Başhan, Mehmet, (1989). **İlkokul Müfredat Programı (1968' den Günümüze Kadar Yapılan Değişiklikler**, Ankara.
Binbaşıoğlu, Cavit. (1983). **Genel Öğretim Bilgisi, Binbaşıoğlu Yayınevi**, Ankara.
Bruel, C. Çeviren: Dindar, Mehmet. (1993), **150 Yeni Oyun Çocuklar Ve Gençler İçin**, Karatepe Yayınları, Ankara.
Bursahioğlu, Ziya. (1997). **Dünya Ülkelerinden Eğitim Yönetimi Göstergeleri**, Pegem Yayınları, Ankara.
Cooney, J.T. Teaching And Learning Mathematics In The 1990s. U.S.A., University Of Georgia, 1990.
Chedzoy, Sue, (1991). **Physical Education**, David Fulton Publishers, London.
Çamlıyer, Hatice-Hüseyin, (1997), **Çocuk Hareket Eğitimi Ve Oyun**, Can Ofset, Manisa.
Çelik, Salih, (1989). **Ölçme Ve Kontrol**, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul
DPT. (1979). **Kalkınma Planı (4. B. Y. K. P. 1979-1983)**, Yayın no: 1664, Başbakanlık Basımevi, Ankara.
Demirci, Nuri, (1991), **Spor Meslek Liseleri İçin Spor Yönetimi Ve Organizasyonu**, THK. Basımevi, Ankara.

Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi, (1992). **Beden Eğitimi ve Spor Özel Sayısı**, Anadolu Matbaacılık, İzmir.
Erçelebi, Emel,(1995). **Geleneksel Öğretim Yöntemleri İle İşbirlikli Öğretim Yönteminin Matematik Öğretimi Üzerindeki Etkileri**, Yayınlanmamış Tez, İzmir.

Ertürk, Selhattin, (1991). **Eğitimde Program Geliştirme**, Meteksan Matbaası, Ankara.

Ferah, Atilla, (1991), **Antrenman Bilgisi Ve Uygulaması**, Gazi Üniversitesi Matbaası, Ankara.

Ferah, Atilla, ( ). **Futbol, Teknik -Eğitim - Öğretim**, Neyir Matbaası, Ankara.

Gökmen, Hülya, (1988). **Gençlerin Gelişmesinde Beden Eğitiminin Rolü**, TED Yayınları, Şafak Matbaası, Ankara.

Gömlüksiz, Müfit, (1994), **Genel Öğretim Yöntemleri Dersinde Uygulanan Kubaşık Öğrenme Yönteminin Benlik Saygısı Ve Erişige Etkisi**, Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Adana.

Gömlüksiz, Müfit, (1997). **Kubaşık Öğrenme**, Yayınlanmamış Doçentlik Tezi, Adana.

J. Alvarez- J.M. Ballesteros, Çev. Güler Güngör, (1997). **Atletizm, Temel antrenörlük Bilgileri**, Bağırman Basımevi, Ankara.

Kantarcioglu, Selçuk, (1971). **Anaokullarında Beden Eğitimi**, Milli Eğitim Basımevi İstanbul.

Kaptan, Saim. (1988). **Bilimsel Araştırma Teknikleri Ve İstatistik yöntemleri**, Bilim Yayınları, Ankara. 1976.

Kara, Zühal, (1990), **İşbirliğine Dayalı Paylaşmalı Dönütün Başarı Ve hatırda Tutma Üzerindeki Etkileri**, Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi I. Eğitim Bilimleri Kongresi, Adana.

Karasar, Niyazi.(1991). **Bilimsel Araştırma Yöntemi**, Sanem Matbaası, Ankara.

Karaküçük, Suat, (1989). **Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Eğitimi**, Gazi Üniversitesi Yayınları, Ankara.

Kasap, Hale, (1996). **İşbirlikli Öğrenme, Fen Başarıs Hatırda Tutma, Öğrenci Yüklemeleri Ve İşbirlikli Öğrenme Gruplarındaki Etkileşim**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir.

Kocabaş, Ayfer, (1995). **İşbirlikli Ve Geleneksel Sınıflarda Müziği Öğrenme Stratejileri Ve Blokflüt Çalma becerilerinin Karşılaştırılması**, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.

Kocabaş, Ayfer, (1995). **İşbirlikli Ve Geleneksel Öğrenme Yöntemlerinin Müzik Bilgilerini Üzerindeki Etkisi**, Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi 18-20 Eylül 1996, II. Ulusal Eğitim Sempozyumu, İstanbul.

Kolukisa, Şevki, (1992). **Beden Eğitimi ve Oyun Öğretimi**, Karadeniz Teknik Üniversitesi Yayınları, Giresun.

Komasyon, (1963). **İlkokullarda Beden Eğitimi**, Gençlik ve Spor Bakanlığı Yayınları, Ankara.

Komasyon, (1991), **Spor Meslek Liseleri İçin Hentbol, 1-2-3**, Gazi Üniversitesi Matbaası, Ankara.

Komasyon, (1991), **Beden Eğitimi Ve Spor Liseleri İçin Futbol Teknik-Taktik-Eğitim Ve Öğretim**, THK. Basımevi, Ankara.

Konter, Erkut, (1996). **Bir Lider Olarak Antrenör**, Alfa Yayınevi, İstanbul.

Manners, H.K. - Carrol, M.E., (1997). **A Framework for Physical Education In the Early Years**, Falmer Press, London.

MEB. (1966). **Beden Eğitimi Kılavuzu**, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul.

MEB. (1968). **İlkokul Programı**, Milli Eğitim basımevi, İstanbul.

MEB Yayınları. (1988). **İlköğretim Okulları, Lise ve Dengi Okullar Beden Eğitimi**

MEGSB. (1989). **İlkokul Programı**, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul.

Dersi Öğretim Programları, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul.

MEB. Yayınları, (1991). **Eğitim Kurumlarında Beden Eğitimi Ve Spor Sempozyumu**, Milli Eğitim Basımevi, Ankara.

MEB. Yayınları, (1994), **İlk-Ortaöğretim Kurumları Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Ders İçi ve Ders Dışı Çalışmaları Talimatı**, Milli Eğitim Basımevi, Ankara.

Muratlı, Sedat, (1997). **Çocuk Ve Spor**, Bağırman Yayınevi, Ankara.

Oğuzkan, Şükran, (1983). **Yaratıcı Çocuk Faaliyetleri**, Remzi Kitabevi. İstanbul.

Özdemir, M. Sönmez Sedat. (1997), **Sınıf Öğretmeni Adaylarına Öğretmen El Kitabı**, Pegem Yayınları, Ankara.

Özmen, Ö. (1976). **Çağdaş Sporda Eğitim Üçgeni.**, Ege Üniversitesi Yayınları, İzmir.

Öztürk, Fusun, (1994). **Sportif Antrenman**, Çukurova Üniversitesi Yayınları, Adana.

Özyürek, L. (1983). **Öğretim İlke Ve Yöntemleri**, Ankara Üniversitesi Yayınları Ankara.

Paker, H. Sündüz, (1991). **Sporda Beslenme**, Gen Matbaacılık, Ankara.

Rıza, Enver Tahir, (1991). **Eğitimde Yöntemler Teknolojisi**, Gökso Fotokopi - Ofset, İzmir.

Sel, Ruhi, (1995). **Okulöncesi Çocuklara Oyunlar - Rontlar**, Ya Pa Yayınları, İstanbul.

Sel, Ruhi, (1995). **Yeni Oyunlar ve Öğretimi**, Osmanbey Matbaası, İstanbul.

Siret, Selim, (1935). **Dördüncü Sınıf Öğretmeni El Kitabı**, Aydınlık Basımevi, İstanbul.

Siret, Selim, (1935). **Beşinci Sınıf Öğretmeni El Kitabı**, Aydınlık Basımevi, İstanbul.

Sun, Muammer-Hilmi Seyrek, (1997). **Okul Öncesi Eğitimde oyun**, MEY. Ofset, İzmir.

Tayga, Yunus, (1990), **Türk Spor Tarihine Genel Bakış**, Ankara.

T.C. Maarif Vekaleti, (1957). **İlkokul Programı**, Maarif Basımevi, İstanbul

TED. Yayınları, (1979). **Çocuk Ve Eğitim**, Şafak Matbaası, Amkara.

TED Yayınları, (1988). **Ortaöğretim Kurumlarında Beden Eğitimi ve Sorunları**, Ankara. Varış, Fatma, (1988). **Eğitimde Program Geliştirme "Teori ve Teknikler"**, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara.

Tuncor, Ferit Ragıp. (1989), **İlkokullar için Rontlar Ve Şarkılı Oyunlar**, İnkılap Kitabevi, İstanbul.

Turgut, M. Fuat,1988,**Eğitimde Ölçme Ve Değerlendirme Metotları**,Saydam Matbaacılık,Ankara.

Urartu, Ümit, (1987), **Voleybol Teknik-taktik-kondisyon**, İnkılap Kitabevi, İstanbul.

Yalçın, Halil Fehmi. (1974), **Beden Eğitimi Ve Spor Dergisi**, Ayyıldız Matbaası, Ankara.

Yarat,Remzi, (1965). **Açıklamalı İlkokul Programı**, Büyük Matbaa, İstanbul.

Yalçın, Halil Fehmi. (1995), **Beden Eğitimi Öğretmeni El kitabı**, Gazi Üniversitesi Yayınları, Ankara.

Yılmaz, Firuzan, Aytekin Oğuz, (1986), **Spor Masajı ve İlk Yardım**, Milli Eğitim Yayınları, İstanbul.